

20^E VOORTGANGSRAPPORTAGE
ZANDMAAS EN GRENSMAAS

1 JANUARI – 30 JUNI 2011

**Werken aan
de Maas van morgen**

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Leeswijzer	5
2. Het project in zijn omgeving	6
3 Essentialia Zandmaas en Grensmaas	7
3.1 Doelstellingen	7
3.2 Maatregelenpakket	7
3.3 Convenantpartners	7
3.4 Historisch financieel overzicht	7
4. Voortgang	8
4.1 Zandmaas	8
4.2 Grensmaas	9
4.3 Kaden	9
5. Projectbeheersing	11
5.1 Kwaliteit	11
5.2 Scopewijzigingen	11
5.3 Planning	11
5.4 Financiën	13
5.5 Risico's	19
5.6 Prognose eindstand	23
Bijlage 1 Afkortingenlijst	26
Bijlage 2 Karakterisering Zandmaas maatregelen	27
Bijlage 3 Karakterisering Grensmaas maatregelen	28
Bijlage 4 Kaart Tracébesluit en POL Zandmaas/Maasroute	30
Bijlage 5 Kaart Grensmaas conform Eindplan Grensmaas	30
Bijlage 5 Kaart Grensmaas conform Eindplan Grensmaas	31
Bijlage 6 Toelichting mutaties VGR 20	32

Samenvatting

Voortgang algemeen

De projecten Zandmaas en Grensmaas zijn in volle uitvoering. Op veel plaatsen worden maatregelen aan de Maas uitgevoerd ter bescherming tegen hoogwater. Desondanks wordt het halen van deze projectdoelstelling -binnen de randvoorwaarden van tijd en geld- kritisch.

Ook de druk op het halen van de natuurdoelstelling wordt groter. Door gewijzigd Kabinetsbeleid wordt de Ecologische Hoofdstructuur herijkt, waardoor financiële middelen voor grondverwerving ten behoeve van natuurontwikkeling achterblijven. Rijkswaterstaat heeft vooralsnog besloten om het aankopen van natuurgronden voor de nevengeulen binnen de Zandmaas tijdelijk aan te houden.

Voortgang Zandmaas

Alle deelprojecten van Zandmaas zijn in uitvoering of zijn afgerond. Bij een aantal hiervan spelen contractuele discussies met als mogelijke consequentie dat bij deze deelprojecten de einddatum verschuift en de kosten hoger worden. De doelstelling om de hoogwaterveiligheid eind 2015 te bereiken, blijft vooralsnog haalbaar.

Voortgang Grensmaas

Deze rapportageperiode is intensief overleg gevoerd tussen de convenantpartners Maaswerken en het Consortium Grensmaas over de mogelijkheden om het project veilig te stellen. De uitwerking van de mogelijke oplossingsrichtingen is in principe afgerond en de inspanningen zijn nu gericht op overeenstemming over het 'totaalpakket'. De besluitvorming wordt in het vierde kwartaal verwacht. Het uiterlijk in 2017 halen van de hoogwaterdoelstelling is mogelijk door het treffen van additionele en in het oplossingspakket opgenomen maatregelen.

De werkzaamheden in Borgharen, Itteren en Meers gaan gewoon door. De productiecapaciteit in Itteren is toegenomen en beide verwerkingsinstallaties werken weer op volle capaciteit.

Voortgang (sluitstuk) kaden

Er is een overeenkomst gesloten tussen de Rijksoverheid en het waterschap Peel en Maasvallei om de kaden in het stedelijk gebied van Roermond, Venlo en Gennep en de laatste restwerkzaamheden over te dragen. Hiermee heeft het waterschap alle kaden in beheer en onderhoud overgenomen. Voor de resterende werkzaamheden in het beheersgebied van het waterschap Roer en Overmaas wordt nog een overeenkomst opgesteld.

Op basis van een bestuursovereenkomst over de zogeheten sluitstukkaden hebben beide waterschappen plannen van aanpak en beheersplannen voor de planstudies "Sluitstukkaden Maasdal" aan de Rijksoverheid voorgelegd. De plannen geven technisch inhoudelijk voldoende vertrouwen dat de planstudies door de waterschappen naar behoren worden uitgevoerd, maar wijken op onderdelen af van de bestuursovereenkomst. In ambtelijk overleg is hiervoor een oplossing gevonden. In het derde kwartaal wordt dit verder uitgewerkt.

Scope

In de rapportageperiode zijn de scopes van Zandmaas en Grensmaas niet gewijzigd.

Tijd

De haalbaarheid van het tijdig bereiken van de hoogwaterdoelstelling bij de hoogwatergeul Well Aijen blijft onder druk staan. De start van de werkzaamheden is voorzien in het voorjaar 2012.

Projectbeheersing

Het auditprogramma 2011 is opgesteld. De audits zullen in de volgende periode plaatsvinden en worden vervolgens gerapporteerd.

Financiën en risico's

Het projectbudget van Zandmaas is deze periode met € 125,7 miljoen gedaald tot € 395,1 miljoen. Dit is het gevolg van de gewijzigde bekostigingssystematiek van RWS. De prognose eindstand is met € 116,6 miljoen gedaald. Dit betekent dat Zandmaas per 30-6-2011 een prognose eindstand heeft die € 4,2 lager is dan het huidige budget.

Het projectbudget van Grensmaas is ook door de gewijzigde bekostigingssystematiek van RWS, met € 75,4 miljoen gedaald tot € 72,0 miljoen. De prognose eindstand is met € 69,6 miljoen gedaald en ligt daardoor per 30-6-2011 € 0,3 miljoen lager dan het beschikbaar budget.

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Deze halfjaarlijkse rapportage wordt uitgebracht in het kader van de 'Regeling grote projecten' van de Tweede Kamer en betreft de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2011. De rapportage beschrijft de voortgang van de projecten Zandmaas en Grensmaas binnen Maaswerken. Tevens is een financiële verantwoording opgenomen, waarin met name aandacht wordt besteed aan afwijkingen ten opzichte van de vorige periode. Ten slotte zijn de risico's van de projecten in beeld gebracht.

Naast genoemde projecten maakt het deelproject Maasroute deel uit van Maaswerken. Dit deelproject is door de Tweede Kamer niet aangewezen als Groot Project en is daarom niet meegenomen, uitgezonderd de raakvlakken met de Zandmaas en de Grensmaas.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een korte beschrijving van de relevante ontwikkelingen in de omgeving van het project. Na een korte beschrijving van de essentialia van het project in hoofdstuk 3, gaat hoofdstuk 4 in op de voortgang van het project en de diverse raakvlakken die bij het project een rol spelen. Aansluitend staat hoofdstuk 5 in het teken van de projectbeheersing. Het accent ligt op eventuele scopewijzigingen en mutaties in de planning, de financiën en de belangrijkste risico's ten opzichte van de eerdere rapportages.

2. Het project in zijn omgeving

Een groot project als Maaswerken met haar lange uitvoeringsduur staat constant onder invloed van ontwikkelingen. Er kunnen ruimtelijke ontwikkelingen in en nabij het Maasdal zijn en veranderingen in beleid en wet- en regelgeving. In voorgaande Voortgangsrapportages Zandmaas en Grensmaas zijn risicoprofielen gedefinieerd en voorzien van budgetten. Daarin wordt voornamelijk geanticipeerd of gereageerd op veranderingen in beleid en wet- en regelgeving.

Natuur

Als gevolg van het Kabinetsbeleid het natuurbudget de komende jaren te verlagen, staat de realisatie van de natuurdoelstelling binnen Zandmaas en Grensmaas onder druk. De uitvoering is een onderdeel van de stelselwijziging natuur en landschap waarbij herijking plaatsvindt van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) waarbij de verantwoordelijkheid voor het realiseren van natuur van rijk naar de provincies overgaat. Zonder garanties ten aanzien van de financiële middelen stagneert de aankoop van gronden voor natuur door Maaswerken. Het ministerie van IenM is in overleg met het ministerie van EL&I om duidelijkheid te krijgen over de gevolgen van de herijking. Het uitgangspunt hierbij is de Bestuursovereenkomst Maaswerken 1997. In deze Bestuursovereenkomst zijn onder andere afspraken gemaakt over de doelstellingen en financiën van het Maaswerkenproject.

Bodemkwaliteit

In mei is de evaluatie van het Besluit bodemkwaliteit (BBK) uitgevoerd. Uit de evaluatie blijkt dat het beschermen van de bodemkwaliteit naar tevredenheid verloopt, maar dat met name de complexiteit met betrekking tot het hergebruik van grond en bagger niet is afgenomen. Andere aandachtspunten zijn de kwaliteit van handhaving, uitvoering en het verminderen van administratieve lasten die tot op heden onder het BBK minder goed uit de verf komen. Voor de werkzaamheden binnen de projecten hebben deze aandachtspunten geen gevolgen. Overigens is het hergebruik van baggerspecie vergroot.

Zand en grindmarkt

In voorgaande voortgangsrapportages is gemeld dat marktpartijen in het project Grensmaas last hebben van de crisis op de bouwmarkt. De convenantpartners (het ministerie van IenM, met ministerie van EL&I en de provincie Limburg) zijn in overleg met het Consortium Grensmaas (CG) om te bezien wat de mogelijkheden zijn om het project Grensmaas veilig te stellen.

3 Essentialia Zandmaas en Grensmaas

3.1 Doelstellingen

Na de twee hoogwaters in de Rijn en de Maas in december 1993 en januari 1995, presenteerde het kabinet in februari 1995 het Deltaplan Grote Rivieren. De Zandmaas en Grensmaas maken deel uit van dit plan. Belangrijkste doelstelling van deze projecten is het verbeteren van de bescherming van inwoners van Limburg en Noord-Brabant tegen hoogwater in de Maas. Bijlage 2 en 3 schetsen de doelstellingen meer uitvoerig.

De hoogwaterbeschermingsmaatregelen, behoudens het traject van de sluitstukkaden die uiterlijk in 2020 zijn gerealiseerd, dienen voor de Zandmaas in 2015 en voor de Grensmaas in 2017 te zijn gerealiseerd. Voor de bevolkingscentra langs de Zandmaas diende de bescherming vóór 2008 te zijn bereikt. Daarom zijn de kademaatregelen in de gemeenten Roermond, Venlo, Gennep en Mook en Middelaar met voorrang uitgevoerd.

3.2 Maatregelenpakket

Het maatregelenpakket van de Zandmaas bestaat onder meer uit het aanleggen en verhogen van kaden, het verruimen van de rivier de Maas, de aanleg van een retentiegebied en hoogwatergeulen en het bevorderen van natuurontwikkeling. Daarnaast vindt de uitvoering van peilopzet plaats om de nadelige effecten voor de landbouw en de scheepvaart te mitigeren.

Het maatregelenpakket van de Grensmaas bestaat uit het verruimen van de rivier, de aanleg van kaden, de aanleg van dekgrondbergingen en nevengeulen en het bevorderen van natuurontwikkeling. Dit wordt gecombineerd met de winning van zand en grind. Daarnaast vinden mitigerende maatregelen plaats om te voorkomen dat de grondwaterstand daalt.

3.3 Convenantpartners

Bij het project zijn drie convenantpartners betrokken: het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM), de provincie Limburg en het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I). De verschillende maatregelen worden voorbereid en uitgevoerd door Maaswerken, dat financieel en organisatorisch onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van IenM valt.

3.4 Historisch financieel overzicht

De totale bijdrage van IenM aan de projecten Zandmaas en Grensmaas op het moment van het Ontwerp Tracébesluit Zandmaas/Maasroute (OTB 1998) was € 358,5 miljoen. Het totale projectbudget van de Zandmaas en de Grensmaas sloot op dat moment op € 381 miljoen, prijspeil 1998 (pp '98). De uitsplitsing van dit projectbudget voor Zandmaas en Grensmaas staat in tabel 1. Dit budget vormt de basis in de voortgangsrapportages.

Tabel 1 Het referentiebudget voor Maaswerken ten tijde van OTB 1998

Onderdeel en bijdrage		Miljoen Gulden prijspeil 1998	Miljoen Euro prijspeil 1998
Zandmaas	Bijdrage IenM	680	308,6
	Bijdrage EL&I en provincie Limburg	27	12,3
Totaal		707	321
Grensmaas	Bijdrage IenM	110	49,9
	Bijdrage nog te verdelen over convenantpartners	23	10,4
Totaal		133	60
Totaal Zandmaas en Grensmaas		840	381¹

¹ Het bedrag van € 381 miljoen is nog inclusief de bijdrage van EL&I (voormalig LNV) van € 10 miljoen. Deze bijdrage loopt niet via de begroting van IenM maar via de begroting van EL&I. Dit is in de tabellen projectbudget (tabel 3) en mutatieoverzichten (tabel 4 en 5) gecorrigeerd.

4. Voortgang

4.1 Zandmaas

Uitvoering retentiegebied Lateraalkanaal West

Het bereiken van formele overeenstemming met de opdrachtnemer over de gewijzigde planning en de gevolgen daarvan in de vorm van extra kosten is niet in deze periode afgerond. Dit gebeurt pas in de volgende rapportageperiode en dit betekent, dat hierover ook pas in de volgende voortgangsrapportage bericht wordt.

De werkzaamheden aan het retentiebekken liggen nu op schema conform de gewijzigde planning. De waterkering langs de N280 is gereed. De voorbereiding van de benodigde extra waterkerende voorzieningen -als gevolg van het van toepassing worden van de wet op de waterkering- is gestart.

Uitvoering rivierverruiming en peilopzet

Grave

Voor de vakken waar niet gesprongen explosieven (NGE's) zijn aangetroffen, is onderzocht hoe op een veilige manier gebaggerd kan worden. De aanpassing van het materieel en de daarop volgende aangepaste werkwijze vinden plaats vanaf medio 2011. Over de extra kosten en de planning is nog geen overeenstemming bereikt tussen de opdrachtgever en opdrachtnemer. De opdrachtnemer heeft een nieuwe planning op basis van de aangepaste werkwijze waarbij de datum van oplevering van het werk wordt verschoven van 1 september 2011 naar 1 juli 2013.

De peilopzet in het stuwpand verloopt in stappen. Het peil in het stuwpand is al in juni met 5 cm verhoogd. In de vorige voortgangsrapportage werd nog uitgegaan van een verhoging in september. De reden is dat de werkzaamheden aan de rivierverruiming voorspoediger zijn uitgevoerd. Het schadeloket ten behoeve van schade door peilopzet is eind mei officieel van start gegaan.

Sambeek

Naar aanleiding van de ervaringen bij het baggeren in het stuwpand Grave heeft de opdrachtnemer ook in het stuwpand Sambeek aanvullend historisch (explosieven)onderzoek uitgevoerd in de rest van het gebied (en daarmee ook in de niet-verdachte gebieden). Volgens dit onderzoek wordt het gehele werkgebied als NGE-verdacht aangemerkt. Omdat het verschil met het eerste historisch onderzoek groot is heeft Maaswerken besloten een third opinion in te zetten. Op basis van het eerste historisch onderzoek zou in de niet verdachte vakken al medio 2011 gestart worden met de uitvoering. De resultaten van het third opinion onderzoek worden begin van het derde kwartaal gebruikt om de consequenties voor de uitvoering van de zomerbedverdieping Sambeek te bepalen.

Als gevolg van de temporisering van de zomerbedverdieping verschuift de peilopzet. De nieuwe data voor de stappen in de peilopzet worden vastgesteld op basis van de nieuwe planning van de opdrachtnemer.

Uitvoering hoogwatergeulen

Hoogwatergeul Lomm

De uitvoering van de zandwinning in Lomm ligt op schema. Door de temporisering bij de zomerbedverdieping stuwpand Grave wordt naar verwachting de eerste specie uit het stuwpand in Lomm pas in het derde kwartaal 2011 in plaats van in het eerste kwartaal aangevoerd. De zelfrealisator van de hoogwatergeul Lomm start dan naar verwachting tevens met de aanvoer van specie uit België.

Hoogwatergeul Well Aijen

De zelfrealisator Kampergeul B.V. heeft ervoor gekozen om in verband met grondaankoop, uit te voeren archeologisch onderzoek en in het gebied van de hoogwatergeul aanwezige flora en fauna de werkvolgorde aan te passen. Voor deze aangepaste werkmethode zijn nieuwe vergunningen aangevraagd en gepubliceerd. Tegen deze vergunningen is bezwaar en beroep aangetekend. Naar verwachting zal de Raad van State in het derde kwartaal uitspraak doen. De start van de werkzaamheden is voorzien in het voorjaar 2012. Maaswerken geeft aan dat het realiseren van de afgesproken waterstanddaling in 2015 op het kritieke pad ligt.

Proefproject eroderende oevers

Het proefproject eroderende oevers is enkele jaren geleden afgerond. De effecten van het project op verschillende locaties worden tot eind 2012 gemeten. Daarbij worden jaarlijks datarapportages en publieksvriendelijke rapportages gemaakt over onder andere de ontwikkelingen van macrofauna, vissen en waterplanten en de flora en fauna op de droge oever.

Grondverwerving nevengeulen en Heukelomse beekgebied

De realisatie van de natuurdoelstelling staat onder druk. Een en ander is momenteel afhankelijk van het huidige kabinetsbeleid en de stelselwijziging Natuur en Landschap en de beleidsontwikkelingen die plaatsvinden bij het ministerie van EL&I. Daarbij wordt ingezet op een kleinere maar beheerbare Ecologische Hoofdstructuur in 2018. Zonder garanties ten aanzien van de financiële middelen stagneert de aankoop van gronden voor natuur door Maaswerken. De voorbereidingen voor de aankoop van gronden zijn weliswaar gecontinueerd, maar daadwerkelijke aankopen hebben niet plaatsgevonden in afwachting van duidelijkheid over het gevolg van de beleidsontwikkelingen.

4.2 Grensmaas

Door de afzetproblemen van zand en grind als gevolg van de economische crisis is de uitvoering van het Grensmaasproject onder druk komen staan. Met het Consortium Grensmaas vindt op dit moment overleg plaats over de wijze waarop het Grensmaasproject veilig gesteld kan worden. De uitwerking van de mogelijke oplossingsrichtingen is in principe afgerond en de inspanningen zijn nu gericht op het uitwerken van een overeenkomst. De gevolgen van de crisis in de bouwsector hebben ook de mijlpalen van het project behoorlijk onder druk gezet. De overallproductie ligt op circa 70% van de planning, waardoor de achterstand op de originele planning circa 30 maanden bedraagt. De kans dat de doelstellingen van het Grensmaasproject, zonder aanvullende maatregelen, binnen de afgesproken planning wordt gehaald, is nihil. De noodzakelijke maatregelen om uiterlijk in 2017 de hoogwaterdoelstelling te halen, zijn een onderdeel van het oplossingspakket.

Besluitvorming door de convenantpartners Maaswerken over een geoptimaliseerd ontwerp van de Itterense Weerd is een onderdeel van het oplossingspakket voor de Grensmaas. De convenantpartners hebben inhoudelijk hun fiat gegeven om de voorkeursvariant nader te detailleren. Het ontwerp wordt geoptimaliseerd door hogere en smallere ruggen aan te leggen, die meer dynamiek genereren. Het ontwerp wordt tevens aangepast op basis van een uitgevoerd bodemonderzoek naar de verontreiniging aangetroffen in de ontgraven natuurgrond.

Ondanks de afzetproblemen van zand en grind gaan de werkzaamheden in Borgharen, Itteren en Meers gewoon door. In Meers wordt conform eerder gemaakte afspraken op een iets lager tempo droog ontgraven en in Itteren werken beide verwerkingsinstallaties zelfs op volle capaciteit.

Vlaamse Boertien locaties

De werkzaamheden ten behoeve van het behalen van de hoogwaterveiligheid zijn gereed. In de Vlaams Nederlandse Bilaterale Maascommissie van 12 mei is gesproken over de nog aanwezige financiële ruimte binnen het Boertienbudget. Er zijn drie projecten aangewezen die meeliften in de Vlaamse haalbaarheidstudie naar een oplossing voor resterende flessenhalzen. Dit gaat om ingrepen aan de Vlaamse zijde van de rivier volgens de Boertien-gedachte (bijdragen aan de veiligheid aan beide kanten van de Gemeenschappelijke Maas/Grensmaas). De resultaten van de haalbaarheidsstudie worden in het vierde kwartaal verwacht waarna verdere afstemming tussen betrokkenen plaatsvindt.

Natuur Grensmaas

Het Ministerie van EL&I heeft aangegeven dat haar inbreng in het Grensmaas dossier onderdeel is van de herijking ecologische hoofdstructuur als uitvloeisel van het nieuwe regeerakkoord. Het overleg hierover is in deze rapportageperiode nog niet afgerond.

4.3 Kaden**Uitvoering en overdracht kadeverhogingen stedelijke gebieden Roermond, Venlo en Gennep (RVG)**

In mei is een overeenkomst gesloten tussen het Rijk en het waterschap Peel en Maasvallei om de kaden en de laatste restwerkzaamheden over te dragen. Hiermee heeft het waterschap alle kaden RVG in beheer en onderhoud overgenomen en Maaswerken gekweten voor de scope RVG. Voor de resterende werkzaamheden in het beheersgebied van het waterschap Roer en Overmaas wordt nog een

overeenkomst opgesteld. Voor de laatste restpunten in Venlo zijn conceptovereenkomsten opgesteld en besproken met de gemeente Venlo. Naar verwachting zijn eind 2011 alle overeenkomsten gesloten.

Sluitstukkaden

Het waterschap Roer en Overmaas en het waterschap Peel en Maasvallei hebben hun plannen van aanpak en beheersplannen voor de planstudies Sluitstukkaden Maasdal aan het Rijk voorgelegd. Uit de beoordeling blijkt dat de plannen, met enkele aanvullingen, technisch inhoudelijk voldoende vertrouwen geven dat de planstudies door de waterschappen naar behoren worden uitgevoerd. De plannen van aanpak wijken echter op onderdelen af van de bestuursovereenkomst. De waterschappen zijn voorstander om de projectbesluiten per dijkkring sequentieel te nemen. Dit om de voortgang van het proces niet afhankelijk te maken van een totaal projectbesluit voor alle dijkringen. Het ministerie van IenM wil de zekerheid dat alle afspraken zoals in de bestuursovereenkomst zijn vastgelegd worden uitgevoerd, hetgeen betekent dat voor het taakstellend budget de dijkringen met het grootste effect op de hoogwaterveiligheid worden gerealiseerd. In een ambtelijk overleg is vastgesteld dat het nemen van sequentiële projectbesluiten de zekerheid van IenM niet hoeft te verminderen. In het derde kwartaal wordt dit verder uitgewerkt.

5. Projectbeheersing

5.1 Kwaliteit

Projectbeheersing/audits

Het auditprogramma 2011 is opgesteld. Tevens is de nota 'Projectbeheersing en bedrijfsvoering Maaswerken' geactualiseerd.

- De audit naar de eventuele gevolgen van de gewijzigde aansturing van Maaswerken door de overgang naar de Dienst Infrastructuur wordt voornamelijk uitgesteld. Maaswerken zal een evaluatie uitvoeren naar de -in 2009 tussen de directie en de medewerkers gemaakte- afspraken m.b.t. de overgang naar DI en nadien bezien of en hoe de voornoemde audit uitgevoerd kan/moet worden.
- Voor de audit over risicomangement bij PPS-constructies en de audit over contractbeheersing bij sluitstukkaden zijn door de DAD de plannen van aanpak geschreven.

5.2 Scopewijzigingen

In de rapportageperiode zijn de scopes van Zandmaas en Grensmaas niet gewijzigd.

5.3 Planning

In deze paragraaf wordt voor de deelprojecten Zandmaas en Grensmaas de realisatie van de projectdoelstellingen besproken. Tabel 2 geeft een overzicht van de masterplanning.

Zandmaas rivierverruiming

Stuwpannen Grave en SambEEK

De opleverdatum van de zomerbedverdieping in stuwpannd Grave is verschoven 1 september 2011 naar medio 2013.. De start van de zomerbedverdieping SambEEK is voornamelijk voorzien in augustus 2011.

Grondverwerving nevengeulen en Heukelomse beekgebied

Het halen van de natuurdoelstelling binnen Maaswerken blijft onder druk staan. Beleidsontwikkelingen die plaatsvinden bij het ministerie van EL&I zijn hiervan de oorzaak. De voorbereidingen voor de aankoop van door Maaswerken benodigde gronden zijn gecontinueerd, maar aankopen hebben niet plaatsgevonden in afwachting van duidelijkheid over het gevolg van de beleidsontwikkelingen met betrekking tot natuur.

Hoogwatergeul Well Aijen

De start van de werkzaamheden is voorzien in het voorjaar 2012. De haalbaarheid van de hoogwaterdoelstelling voor eind 2015 blijft onder druk staan. Het door Maaswerken opgestelde scenario gaat ervan uit dat wanneer zich nogmaals onvoorziene omstandigheden voordoen er zeker verdere vertraging optreedt in de realisatie van de volledige hoogwaterdoelstelling van 7 cm.

Retentiegebied Lateraalkanaal-West

De opdrachtnemer heeft een nieuwe uitvoeringsplanning ingediend die is geaccordeerd door Maaswerken. Volgens deze planning worden de aanbestede werkzaamheden medio 2012 afgerond. Nadat de aanvullende opdracht voor de extra voorzieningen St. Annabeemd/tunnel N280 is gegeven, wordt de planning vastgesteld. Gezien de doorlooptijd van circa 3 jaar voor de voorbereiding, planologische procedures, grondaankoop, contractering en realisatie is het totale project niet voor eind 2013 gerealiseerd. De doelstelling om de hoogwaterbescherming eind 2015 te bereiken blijft daarmee ongewijzigd haalbaar.

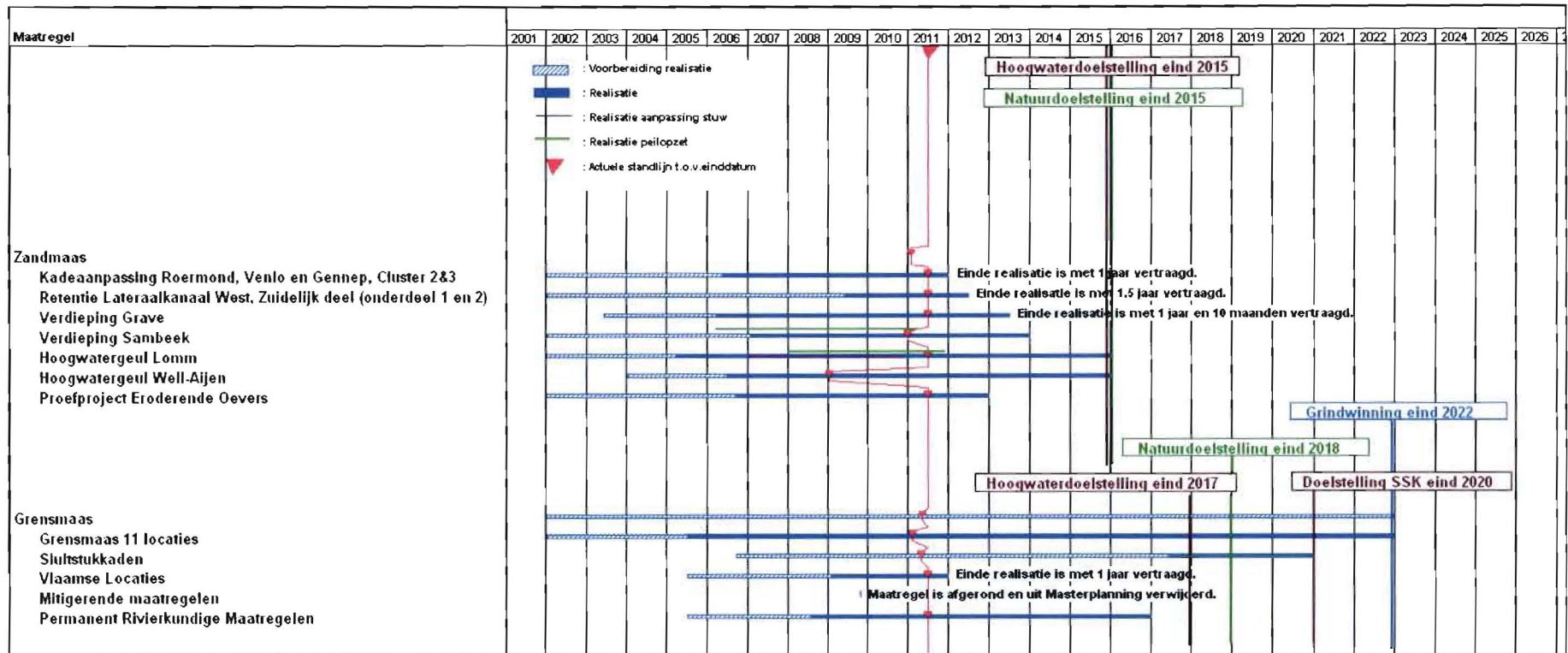
Grensmaas

Uitvoeringsovereenkomst Consortium Grensmaas

Door de gevolgen van de crisis in de bouwsector staan de mijlpalen behoorlijk onder druk. De overallproductie ligt op circa 70% van de planning, waardoor de achterstand op de originele planning circa 30 maanden bedraagt. De kans dat de doelstellingen van het Grensmaasproject zonder aanvullende maatregelen binnen de afgesproken planning wordt gehaald, is hiermee vrijwel nihil geworden. Het uiterlijk in 2017 halen van de hoogwaterdoelstelling is een onderdeel van het oplossingspakket Grensmaas.

Tabel 2 Overzicht Masterplanning

5.4 Financiën

Projectbudget

In deze rapportage wordt voor de financiële verantwoording uitgegaan van de onderverdeling Zandmaas en Grensmaas. Tabel 3 geeft, uitgaande van het referentie projectbudget ten tijde van het Ontwerp Tracébesluit, het totaal aan mutaties weer. De mutaties staan uitgesplitst in tabel 4 en 5. De mutaties die zich in deze periode hebben voorgedaan, worden onder tabel 3 toegelicht.

Tabel 3 Projectbudget (Bedragen in miljoen euro, inclusief b.t.w.)

	OTB/POL pp'98	Wijzigingen Incl. prijsindexering		Project budget lenM begroting pp '10	Nog bij te dragen EL&I
		Vorige perioden	Deze periode		
Zandmaas	311	209,8	-/-125,7	395,1	8,4 ^{2*}
Grensmaas	60	87,4	-/-75,4	72,0	6,7 ^{3*}
Totaal	371	297,2	-/-201,1	467,1	15,1

Het projectbudget van Zandmaas is in deze rapportageperiode gedaald met € 125,7 miljoen. Het projectbudget van Grensmaas is in deze rapportageperiode gedaald met € 75,4 miljoen. Deze wijzigingen worden veroorzaakt door een wijziging van de bekostigingssystematiek van Rijkswaterstaat, waardoor de apparaatskosten niet langer worden verantwoord op het projectbudget en het begrotingsartikel van Zandmaas en Grensmaas. De apparaatskosten worden vanaf 1 januari 2011 op artikelonderdeel 16.04 verantwoord. De Tweede Kamer is over de nieuwe bekostigingssystematiek geïnformeerd middels de Kamerstukken II, 30 119 nrs. 4 en 5 van respectievelijk 10 januari 2011 en 3 maart 2011.

Mutatieoverzichten

In tabel 4 en 5 geven inzicht in de specificaties van alle mutaties, uitgesplitst in scopewijzigingen, meen- en tegenvallers en technische mutaties. De bedragen van de mutaties zijn met behulp van de IBOI-index⁴ teruggerekend naar de bedragen op prijspeil 1998.

Tabel 4 Mutatieoverzicht Zandmaas (Bedragen in miljoen euro, inclusief b.t.w.)

V&W Budget Zandmaas	Bedrag prijspeil 1998	Bedrag bericht aan TK	Prijspeil Bedrag bericht aan TK	Bron Nummer VGR (DGR ⁵) ZM en GM
TB en POL Zandmaas	311,0	311,0	1998	12^e DGR
Scopewijzigingen				
Kaden bevolkingscentra	34,1	35,4	2000	12 ^e DGR
Hoogwatergeul Ooijen	-/-13,6	-/-14,1	2000	13e DGR/1 ^e VGR
Nevengeul Belfeld	0	0,0		
Bereiken 100% hoogwaterbescherming	11,4	13,6	2003	4 ^e VGR
Herstel Rijkse Bemden	11,1	13,0	2005	8 ^e VGR
Verhoging Risico algemeen	33,0	38,5	2005	8 ^e VGR
Vermindering aankoop natuurgronden (14 ha)	-/-0,1	-/-0,1	2006	10 ^e VGR
Uitbreiding scope Sluitstuk Kaden (ophoging)	12,5	15,0	2008	14 ^e VGR

^{2*} Tevens neemt het ministerie van EL&I binnen Zandmaas pakket I de aankoop van 214 ha natuurgronden voor haar rekening. De kosten hiervan worden direct verantwoord op de begroting van EL&I, maar deze bijdrage vormt in het kader van de herijking Ecologische Hoofdstructuur en Decentralisatie Natuur nog onderwerp van overleg tussen het ministerie van I&M en het ministerie van EL&I.

^{3*} Tevens draagt het ministerie van EL&I via de reguliere subsidiering van natuurbeheerders circa € 30 miljoen bij aan natuurontwikkeling (728ha). Deze bijdrage loopt via de begroting van het ministerie van EL&I, maar deze bijdrage vormt in het kader van de herijking Ecologische Hoofdstructuur en Decentralisatie Natuur nog onderwerp van overleg tussen het ministerie van I&M en het ministerie van EL&I.

⁴ IBOI-index is de index voor de Bruto Overheidsinvesteringen. Deze is als volgt: '98-'99 was 1,4%, '99-'00 was 2,5%, '00-'01 was 4,5%, '01-'02 was 3%, '02-'03 was 2,75%, '03-'04 was 1,23%, '04-'05 was 0,39%, '05-'06 was 0,66%, '06-'07 was 0,44%, '07-'08 was 1,5%, '08-'09 was 2,14%, '09-'10 was 1,5% en '10-'11 was 0,5%.

⁵ Deltaplan Grote Rivieren

budget)				
Uitbreiding scope Sluitstuk kaden (verhoging opvangen binnen budget)	-/-12,5	-/-15,0	2008	14 ^e VGR
Saldo scopewijzigingen	75,9	86,3		
Technische Mutaties				
Toevoeging Budget Risicoreserve	44,5	46,3	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Desaldering inkomsten proefproject 1	7,7	7,7	1998	6 ^e DGR
Desaldering overige inkomsten t/m 2001	8,2	9,0	2001	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2002	0,3	0,3	2003	15 ^e DGR/3 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2003	1,2	1,4	2003	5 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2004	1,2	1,5	2004	7 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2005	0,1	0,1	2005	9 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2006	1,6	1,9	2006	10 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2007	3,4	4,0	2007	13 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2008	0,2	0,2	2008	15 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2009	0,2	0,2	2009	17 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2010	0,1	0,1	2010	19 ^e VGR ⁶
Grondaankopen LNV	-/-2,4	-/-2,5	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Peilopzet	5,2	5,5	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Taakstelling aanbestedingsmeevaller	-/-8,2	-/-9,6	2004	6 ^e VGR
Taakstelling aanbestedingsmeevaller	-/-10,1	-/-12,0	2005	8 ^e VGR
Technische mutatie (leenfaciliteit)	0,1	0,1	2007	12 ^e VGR
Overboeking naar Grensmaas vanuit Zandmaas	-/-4,3	-/-5,3	2009	17 ^e VGR
Technische mutatie (ontvangsten)	-/-0,5	-/-0,5	2009	17 ^e VGR
Overboeking naar Provincie Limburg voor gebiedsgerichte ontwikkeling	-/-12,1	-/-15,0	2010	19 ^e VGR ⁷
Overboeking naar RWS Dienst Limburg voor natuurcompensatie in stuwpand Lith	-/-0,2	-/-0,3	2010	19 ^e VGR ⁸
Wijziging bekostigingssystematiek	-/-100,6	-/- 125,7	2011	20 ^e VGR
Saldo technische mutaties	-/-64,4	-/-92,6		
Mee- en tegenvallers				
Herijking raming op basis van TB	20,9	21,8	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Afrondingsverschillen	0,5	0,5	2005	9 ^e VGR
Administratieve correctie	-/- 0,1	-/- 0,1	2006	11 ^e VGR
Saldo mee- en tegenvallers	21,3	22,2		
Totaal beschikbare budget prijspeil 1998	343,8			
Loon- en prijsbijstelling				
Loon- en prijsbijstelling 1998 t/m 2001		22,5	2001	12 ^e DGR
Loon- en prijsbijstelling 2002		11,0	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2003		9,6	2003	5 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2004		4,1	2004	7 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2005		1,5	2005	9 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2006		2,1	2006	10 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2007		2,0	2007	12 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2008		7,4	2008	14 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2009		6,2	2009	16 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2010		1,8	2010	18 ^e VGR
Saldo loon- en prijsbijstelling		68,2		
Totaal beschikbare budget		395,1		

⁶ Deze mutatie is opgenomen in de Voorjaarsnota 2011⁷ Deze mutatie is opgenomen in de Najaarsnota 2010⁸ Deze mutatie is opgenomen in de Voorjaarsnota 2011

Tabel 5 Mutatieoverzicht Grensmaas (Bedragen in miljoen euro, inclusief b.t.w.)

V&W Budget Grensmaas	Bedrag prijspeil 1998	Bedrag bericht aan TK	Prijspeil Bedrag bericht aan TK	Bron Nummer VGR of DGR ZM en GM
Ontwerp Streekplan Grensmaas	60,0	60,0	1998	12^e DGR
Scopewijzigingen				
Roosteren	0	0	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Mutaties door onderhandelingsresultaat	6,8	8,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Mutaties door afspraken met Vlaanderen	16,1	19,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Overige scope aanpassingen	12,7	15,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Toevoeging risicoreserve Grensmaas	10,6	12,6	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Saldo scopewijzigingen	46,2	54,6		
Technische Mutaties				
Desaldering overige inkomsten 2003	1,1	1,3	2003	5 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2004	0,3	0,3	2004	7 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2005	2,1	2,5	2005	9 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2006	0,1	0,1	2006	11 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2007	0,6	0,7	2007	13 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2008	0,3	0,4	2008	15 ^e VGR
Technische mutatie (leenfaciliteit)	0,3	0,4	2007	12 ^e VGR
Overboeking naar Grensmaas vanuit Zandmaas	4,3	5,3	2009	17 ^e VGR
Technische mutatie (ontvangsten)	0,2	0,2	2009	17 ^e VGR
Wijziging bekostigingssystematiek	-/-60,3	-/-75,4	2011	20 ^e VGR
Saldo technische mutaties	-/-51,0	-/-64,2		
Mee- en tegenvallers				
Herijking n.a.v. het Eindplan Grensmaas	5,4	6,0	2002	15 ^e DGR/3 ^e VGR
Herijking ramingen n.a.v. POL Grensmaas	1,4	1,4	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Saldo mee- en tegenvallers	6,8	7,4		
Totaal beschikbare budget prijspeil 1998	62,0			
Loon- en prijsbijstelling				
Loon- en prijsbijstelling 1998 t/m 2001		3,6	2001	12 ^e DGR
Loon- en prijsbijstelling 2002		0,8	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2003		0,5	2003	5 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2004/2005		2,5	2005	9 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2006		2,3	2006	10 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2007		1,6	2007	12 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2008		1,2	2008	14 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2009		1,4	2009	16 ^e VGR
Loon- en prijsbestelling 2010		0,3	2010	18 ^e VGR
Totaal loon- en prijsbijstelling		14,2		
Totaal beschikbare budget		72,0		

Uitgaven, ontvangsten, verplichtingen en geplande kasstromen

In onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven van uitgaven, ontvangsten, aangegane verplichtingen en van toekomstige kasstromen. Tabel 6, 8 en 9 zijn gecorrigeerd in verband met de onttrekking van de apparaatskosten door de genoemde wijziging van de bekostigingssystematiek van Rijkswaterstaat.

Tabel 6 Uitgaven (Bedragen in miljoen euro, inclusief b.t.w.)

	t/m VGR 18 t/m 30-6-2010	VGR 19 01-07-2010 t/m 31-12-2010	VGR 20 01-01-2011 t/m 30-06-2011	Totaal gerealiseerd t/m 30-6-2011
Zandmaas	181,6	15,8	5,7	203,1
Grensmaas	19,8	3,9	1,9	25,6
Uitgaven artikel 16.03	201,4	19,7	7,6	228,7
apparaatskosten Maaswerken artikel 16.03	168,3	2,0		
totaal apparaatskosten RWS	168,3	2,0		
Aansluiting VGR 19	369,7	21,7		

Tabel 7 Ontvangsten (Bedragen in miljoen euro, inclusief b.t.w.)

	t/m VGR 18 t/m 30-6-2010	VGR 19 01-07-2010 t/m 31-12-2010	VGR 20 01-01-2011 t/m 30-06-2011	Totaal gerealiseerd t/m 30-6-2011
Zandmaas	25,6	0,0	0,0	25,6
Grensmaas	6,2	0,0	0,0	6,2
Totaal	31,8	0,0	0,0	31,8

Tabel 8 Aangegane verplichtingen (Bedragen in miljoen euro, inclusief b.t.w.)

	t/m VGR 18 t/m 30-6-2010	VGR 19 01-07-2010 t/m 31-12-2010	VGR 20 01-01-2011 t/m 30-06-2011	Totaal gerealiseerd t/m 30-6-2011
Zandmaas	229,9	6,2	12,4	248,5
Grensmaas	33,6	1,8	1,9	37,3
Verplichtingen artikel 16.03	263,5	8,0	14,3	285,8
Apparaatskosten Maaswerken artikel 16.03	168,3	2,0		
Totaal apparaatskosten RWS	168,3	2,0		
Aansluiting VGR 19	431,8	10		

Tabel 9 Kasritme (Bedragen in miljoen euro, inclusief b.t.w.)

	t/m 2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 e.v.	Totaal
Zandmaas									
lenM	172,3	25,2	18,9	19,1	20,0	20,0	20,0	99,6	395,1

Nog bij te dragen door EL&I										8,4 ^{9*}
Grensmaas										
lenM	19,0	4,6	3,8	4,0	3,5	3,5	3,5	30,1		72,0
Nog bij te dragen door EL&I										6,7 ^{10*}
Totaal lenM										467,1

Tabel 9 geeft een inschatting van het kasritme voor Zandmaas en Grensmaas voor de periode 2011-2015. Deze reeks wordt regelmatig geactualiseerd op basis van de voortgang van de projecten. Aangezien de daaruit voortvloeiende begrotingsmutaties pas in de eerst volgende wijzigingswet op de begroting kunnen worden doorgevoerd, kan de geactualiseerde kasreeks afwijken van de meerjarige beschikbare bedragen in de Rijksbegroting.

Uitputting post onvoorzien

In het projectbudget is een budget voor onvoorzien uitgaven opgenomen ten behoeve van de uitvoering van het project. Dit budget is opgebouwd uit een onderdeel "Onvoorzien" en een onderdeel "Risico algemeen" dat tot en met VGR 9 "Risicoreserve" werd genoemd. Een overzicht van de mutaties 'risico algemeen' staat in bijlage 6.

Het beschikbaar budget "Onvoorzien" van Zandmaas bedroeg initieel € 76,1 miljoen. In deze verslagperiode heeft zich geen mutatie voorgedaan. Per 30 juni 2011 bedraagt het beschikbare budget "Onvoorzien" € 19,5 miljoen. Het beschikbaar budget "Onvoorzien" van de Grensmaas per 30 juni 2011 is ongewijzigd en bedraagt € 5,0 miljoen.

Het budget "Risico algemeen" bedroeg voor Zandmaas initieel € 88,1 miljoen (standlijn 1-1-2005). In deze periode is € 11,6 M € vanuit de risicoreserve naar de raming van de maatregel sluitstukkaden overgeheveld. Inmiddels is in totaal € 50 miljoen van deze post overgeheveld naar het maatregelbudget en resteert € 38,1 miljoen. Het budget "Risico algemeen" voor Grensmaas bedroeg initieel € 12,6 miljoen. Er is nog geen geld overgeheveld naar de uitvoeringsmaatregelen.

^{9*} Tevens neemt het ministerie van EL&I de aankoop van 214 ha natuurgronden binnen pakket I voor haar rekening. De kosten hiervan worden direct verantwoord op de begroting van EL&I, maar deze bijdrage vormt in het kader van de herijking Ecologische Hoofdstructuur en Decentralisatie Natuur nog onderwerp van overleg tussen het ministerie van I&M en het ministerie van EL&I.

^{10*} Tevens draagt het ministerie van EL&I via de reguliere subsidiëring van natuurbeheerders circa € 30 miljoen bij aan natuurontwikkeling (728 ha). Deze bijdrage loopt via de begroting van het ministerie van EL&I, maar deze bijdrage vormt in het kader van de herijking Ecologische Hoofdstructuur en Decentralisatie Natuur nog onderwerp van overleg tussen het ministerie van I&M en het ministerie van EL&I.

Apparaatskosten

De Tweede Kamer is over de nieuwe bekostigingssystematiek geïnformeerd middels de Kamerstukken II, 30 119 nrs. 4 en 5 van respectievelijk 10 januari 2011 en 3 maart 2011.

Om inzicht te geven in de integrale kosten wordt in deze paragraaf aangegeven hoeveel budget voor de interne kosten van Maaswerken in de begroting is opgenomen.

Het budget van de interne kosten op peildatum 30 juni 2011, in totaal € 208 miljoen, is verantwoord op het artikelonderdeel 16.03 voor een bedrag van € 170 miljoen en op artikelonderdeel 16.04 voor een bedrag van € 38 miljoen.

Tabel 10 Apparaatsbudget per 30 juni 2011, bedragen in € mln.

	Totaal VGR19	Wijziging verslagperiode	Totaal einde verslagperiode	Totaal VGR20
Apparaatsbudget RWS art. 16.03	201,1	-30,8	170,3	170,3
Apparaatsbudget RWS art. 16.04	-	38,0	38,0	38,0
Totaal apparaatsbudget	201,1	7,2	208,3	208,3

De budgetverhoging van € 7,2 miljoen ten gunste van het budget voor apparaatskosten volgt uit de nieuwe bekostigingssystematiek van Rijkswaterstaat.

Tabel 11 Apparaatskosten per 30 juni 2011, bedragen in € mln.

	t/m VGR 18 t/m 30-06-2010	VGR 19 01-07-2010 t/m 31-12-2010	VGR 20 01-01-2011 t/m 30- 06-2011	Totaal uitgaven t/m 30-06-2011
Apparaatskosten RWS art. 16.03	168,3	2,0		170,3
Apparaatskosten RWS art. 16.04			1,8	1,8
Totaal apparaatskosten	168,3	2,0	1,8	172,1

Tabel 12 Verplichtingen apparaat per 30 juni 2011, bedragen in € mln.

	t/m VGR 18 t/m 30-06-2010	VGR 19 01-07-2010 t/m 31-12-2010	VGR 20 01-01-2011 t/m 30- 06-2011	Totaal uitgaven t/m 30-06-2011
Apparaatsverplichtingen RWS art. 16.03	168,3	2,0		170,3
Apparaatsverplichtingen RWS art. 16.04			3,6	3,6
Totaal apparaatsverplichtingen	168,3	2,0	3,6	173,9

5.5 Risico's

In tabel 10 is de impact van de risico's -uitgedrukt in tijd en geld- zichtbaar gemaakt. De financiële risico's zijn afgezet tegen de beschikbare budgetten voor "Risico algemeen". De tijdrisico's beschrijven de mogelijke vertraging op de masterplanning.

Tabel 13 Impact risico's (tijd en geld)

Impact risico's Zandmaas en Grensmaas	ZM GELD		GM GELD		ZM TIJD		GM TIJD	
	VGR 19	VGR 20	VGR 19	VGR 20	VGR 19	VGR 20	VGR 19	VGR 20
Juridisch kader grondverzet	0,8 – 3	0,8 – 3	-	-	0-12 mnd	0-12 mnd	0-6 mnd	0-6 mnd
Marktsituatie zand- en grindmarkt	n.v.t.	n.t.b.	n.v.t.	n.t.b.	n.v.t.	0-12 mnd	n.v.t.	0-12 mnd
Contracteringwijze hoogwatergeulen	3,0	3,0	-	-	0-24 mnd	0-24 mnd	-	-
Sluitstukkaden	13,7	2,1	-	-	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Tegenvallers Consortium Grensmaas	n.v.t.	n.v.t.	0-1,3	0-1,6	-	-	n.t.b.	n.t.b.
Grondverwerving natuurgronden	-	-	-	-	0-24 mnd	0-24 mnd	0-24 mnd	0-24 mnd
Uitstel oplevering CG mijlpalen 2017, 2018 en 2022	-	-	-	-	-	-	max 24 mnd	max 24 mnd
Aantreffen NGE in/op waterbodern	-	n.t.b.	-	-	-	0-12 mnd	-	-
Monitoring verplichtingen	-	-	0,5 – 1	0,5 – 1	-	-	-	-
Rivierkundige werken	-	-	3 – 6,8	3 – 7,1	-	-	-	-
Onvoorziene bodemverontreinigingen	-	-	0,9 – 2,7	0,9 – 2,7	-	-	-	-
Aanbestedingsrisico's	-	-	1 – 4	1 – 4	-	-	-	-
Diversen (conditionering: kabels/leidingen)	-	-	1,1 – 4,6	1,1 – 4,6	-	-	2 mnd	2 mnd
Risicoprofiel	17,5–19,7	5,9 – 8,1	6,5 – 20,4	6,5 – 21	0-24 mnd	0-24 mnd	0-24 mnd	0-24 mnd
Verwachtingswaarde risico's	17,6	6	12	12,6	12 mnd	12 mnd	12 mnd	12 mnd
Beschikbaar budget Risico algemeen	49,7	38,1	12,6	12,6				

Toelichting risicoprofiel*Juridisch kader grondverzet*

*Geld: € 0,8 - 3 miljoen
Tijd: 0 – 12 maanden
Trend: onveranderd*

Het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) maakt de toepassing van grond, afkomstig van buiten de maatregel, mogelijk. Door zowel Delfstoffen Combinatie Maasdal (DCM) als Consortium Grensmaas (CG) zijn aangepaste vergunningen verkregen die het werk vergemakkelijken. De circulaire naar aanleiding van het advies van de Commissie Verheijen over het vullen van zandwinputten is vastgesteld. Voor putten gelegen in het rivierengebied is bepaald dat zij, onder een aantal voorwaarden, volgens het reguliere spoor Besluit bodemkwaliteit (Bbk) gevuld mogen worden. Dit is voor de voortgang van de Maaswerkenprojecten een positieve ontwikkeling. Nieuwe wetten, relevant voor dit aspect, zoals Waterwet en WABO beogen een vereenvoudiging te bewerkstelligen van de vergunningvererving. Om dit effect ook voor grote projecten als de Maaswerken daadwerkelijk in de praktijk te realiseren, is het nodig om met de betrokken bevoegde gezagen intensief te overleggen. Hiermee wordt de (kans op) vertragingen, die voortkomen uit de behoefte van de bevoegde gezagen om vanwege de nieuwe procedureregels omzichtig te opereren, geoptimaliseerd. Maaswerken past deze methode met succes toe. Verder volgt Maaswerken de ontwikkelingen op het gebied van de Europese en Nationale wet- en regelgeving op het gebied van grondverzet nauwgezet, vanwege het potentiële risico dat hiervan blijft uitgaan.

Marktsituatie zand- en grindmarkt

*Geld: n.t.b.
Tijd: 0-12 mnd
Trend: stijgend*

Als gevolg van de kredietcrisis en de daaruit voortvloeiende crisis op de bouwmarkt is de afzet van zand en grind sterk onder druk komen te staan. Ook voor de contractpartij bij de Grensmaas zijn deze ontwikkelingen zorgelijk. Met alle partijen wordt overlegd over de wijze waarop, met instandhouding van het principe van zelfrealisatie, de tijdige realisatie van de toegezegde hoogwaterbescherming overeind kan blijven. Verwacht wordt dat in de tweede helft van 2011 gezamenlijk een hiervoor passende benadering wordt uitgewerkt en overeengekomen.

Contracteringswijze hoogwatergeulen

*Geld: € 3,0 miljoen
Tijd: 0-24 maanden
Trend: onveranderd*

Bij de hoogwatergeul Lomm heeft het risico betrekking op mogelijke problemen van grondlevering van Maaswerken in tijd en kwaliteit. De door Maaswerken te leveren gronden komen uit de stuwpanden Grave en Sambeek, die inmiddels in uitvoering zijn. De voortgang van deze bagger- werkzaamheden hadden inmiddels c.a. 10 weken vertraging opgelopen omdat er Niet Gesprongen Explosieven in het stuwpand Grave waren aangetroffen waardoor de werkzaamheden moesten worden stilgelegd. Extra onderzoeken zijn uitgevoerd in de beide stuwpanden teneinde een veilig baggerwerk te kunnen garanderen. De aannemer heeft een nieuwe planning aangeleverd op basis van een aangepaste werkwijze waarbij de totale vertraging oploopt tot ca 2 jaar. Door de temporisering bij de zomerbedverdieping stuwpand Grave wordt naar verwachting pas in het derde kwartaal 2011 de eerste specie uit het stuwpand in Lomm aangevoerd. De aanvoer van specie uit Grave start naar verwachting aan het eind van het derde kwartaal. De zelfrealisator van de hoogwatergeul Lomm start dan naar verwachting tevens met de aanvoer van specie uit België. De uitvoering van de zandwinning in Lomm ligt op schema.

Kampergeul B.V. heeft in januari 2009 per brief aan Maaswerken kenbaar gemaakt dat zij onvoorwaardelijk de realisatie van de hoogwatergeul Well Aijen ter hand zal nemen en af zal ronden binnen de in de overeenkomst bepaalde termijnen. De opdrachtnemer heeft echter aangegeven dat de planning onder druk staat. Kampergeul B.V. verwacht vertraging vanwege de voorlopige aanwijzing van het gebied als "archeologisch monument". Maaswerken heeft in een brief aan de zelfrealisator Kampergeul B.V. aangegeven van mening te zijn dat de 'archeologische aanwijzing' geen invloed behoeft te hebben op het tijdig realiseren van het project hoogwatergeul Well Aijen c.q. van de tijdige nakoming van de overeenkomst van 7 juni 2006. Maaswerken houdt Kampergeul B.V. daarom

onverkort aan deze overeenkomst waarin is bepaald dat het project uiterlijk 31 december 2015 dient te zijn gerealiseerd. De zelfrealisator Kampergeul B.V. heeft ervoor gekozen om in verband met grondaankoop, uit te voeren archeologisch onderzoek en in het gebied van de hoogwatergeul aanwezige flora en fauna de werkvolgorde aan te passen. Voor deze aangepaste werkmethode zijn nieuwe vergunningen aangevraagd en gepubliceerd. Tegen deze vergunningen is bezwaar en beroep aangetekend. Naar verwachting doet de Raad van State in het derde kwartaal uitspraak. De start van de werkzaamheden is voorzien in het voorjaar 2012. De haalbaarheid van de hoogwaterdoelstelling voor eind 2015 blijft onder druk staan. Het door Maaswerken opgestelde scenario gaat ervan uit dat wanneer zich nogmaals onvoorziene omstandigheden voordoen er zeker verdere vertraging optreedt in de realisatie van de volledige hoogwaterdoelstelling van 7 cm.

Sluitstukkaden

Geld: € 2,1 miljoen

Tijd: n.t.b.

Trend: dalend

Administratief is 11,6 M€ vanuit de risicoreserve naar de raming van deze maatregel overgeheveld. Daarmee is de administratieve afwikkeling van de eerdere besluitvorming over de financiering van Sluitstukkaden afgerond. Wat financieel resteert is een risicoreservering voor de [beperkte] restrisico's die zich voor de projectorganisatie Maaswerken kunnen voordoen gedurende de realisatie van de sluitstukkaden.

Tegenvallers Consortium Grensmaas

Geld: € 0-1,6 miljoen + PM

Tijd: n.t.b.

Trend: stijgend

Op basis de uitvoeringsovereenkomst heeft het Consortium Grensmaas een aantal tegenvallers (notificaties) in het project gemeld. De convenantpartners Grensmaas – Ministerie van IenM, Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie en de provincie Limburg – hebben inmiddels diverse malen overleg gevoerd met het Consortium Grensmaas over de ontvankelijkheid van deze tegenvallers. Hierbij blijft het belangrijk om vast te stellen dat financiële compensatie door de overheid van tegenvallers gezien het 'zelfrealisatieprincipe' (CG realiseert voor eigen rekening en risico) niet aan de orde is. Slechts voor een beperkt aantal zaken, waarvoor de overheid juridisch aansprakelijk is of anderszins aan de lat staat, bestaat de kans dat er toch kosten bij de Maaswerken terechtkomen. In het kader van het overleg over de gevolgen van de ontwikkelingen op de zand- en grindmarkt wordt ernaar gestreefd om tevens een volledige oplossing voor de "notificaties" te bewerkstelligen.

Aantreffen NGE in/op waterbodem

Geld: n.t.b.

Tijd: 0-12 mnd

Trend: stijgend

Bij de zomerbedverdiepingen Grave en Sambeek wordt door de geconstateerde en/of verwachte aanwezigheid van niet gesprongen explosieven [NGE] de voortgang van de maatregelen nadelig beïnvloed. Bij Grave is voor specifieke baggervakken een aangepast uitvoeringregime noodzakelijk dat zorgt voor vertraging en meerkosten. Bij Sambeek wordt momenteel de discussie met de aannemer en gespecialiseerde experts gevoerd over de omvang van de kans op aanwezigheid van NGE bij deze maatregel en de gevolgen daarvan voor de uitvoering. In het tweede halfjaar van 2011 wordt meer duidelijkheid omtrent dit aspect verwacht. Dan is het ook mogelijk om de gevolgen in tijd en geld helder te formuleren. Dit is van belang omdat ook in de nog uit te voeren Maasroute werkzaamheden "Ondiepten Venlo" en "Bocht Steijl" sprake is van verdachte baggervakken.

Grondverwerving natuurgronden

Geld: n.t.b.

Tijd: 0-24 maanden

Trend: stijgend

Het verwerven van gronden specifiek voor het behalen van de natuurdoelstelling blijft met name bij de Zandmaas achter bij de planning. Reden is het moeizaam faciliteren van afrondingsaankoop met de inzet op volledige schadeloosstelling / onteigening. Daarmee stagneert de aankoop van de gronden door Maaswerken. Het ministerie van EL&I heeft aangegeven dat wel de eventuele middelen die vrijkomen bij verkoop in het kader van particulier natuurbeheer aangewend kunnen worden om de resterende gronden op basis van volledige schadeloosstelling te verwerven. Als gevolg van de herijking van de EHS komt echter nu de algehele financiering van de aankoop onder druk te staan.

Voor de Grensmaas is besloten om pas na de afronding van het Grensmaasplan door het Consortium Grensmaas eventueel benodigd aanvullend beleid en instrumentarium in te zetten om gebieden die als onvergraven natuur zijn aangeduid te kunnen verwerven. De minnelijke verwerving binnen de Grensmaas loopt op dit moment naar tevredenheid. Met het ministerie van EL&I wordt overlegd over de wijze waarop de in het verleden toegezegde middelen voor de aankoop van natuurgronden door het Consortium Grensmaas voor de lopende periode [t/m 2012] kan worden afgewikkeld. Dit in verband met het nieuwe beleid op het gebied van natuurontwikkeling. Ten aanzien van de tijdconsequenties en het mogelijk niet volledig invullen van de vastgestelde doelstelling voor het Maaswerkenprogramma, vertoont de kans een verder stijgende lijn.

Uitstel oplevering CG van mijlpalen 2017, 2018 en 2022.

Geld: n.t.b.

Tijd: max 24 maanden

Trend: stijgend

In de overeenkomst met het Consortium Grensmaas is bepaald dat in 2008 en 2012 de voortgang van het Grensmaasproject geëvalueerd wordt. Doel van deze evaluaties is om vast te stellen of de mijlpalen voor de hoogwaterbescherming in 2017, natuurdoelstelling in 2018 en het einde project in 2022 projectdoelstellingen nog haalbaar zijn. In de door Consortium Grensmaas en Maaswerken gezamenlijk opgestelde evaluatie van 2008 is geconcludeerd dat Consortium Grensmaas bij de start van de uitvoering enige vertraging heeft opgelopen, maar dat aanpassing van de mijlpaaldata van de projectdoelen nu niet aan de orde is. Omdat in het kader van het oplossingspakket voor de Grensmaas gekeken wordt naar het tijdig realiseren van de overeengekomen doelstellingen, maakt de evaluatie 2012 feitelijk onderdeel uit van het oplossingspakket voor de Grensmaas.

Monitoringverplichtingen

Geld: € 0,5 – 1 miljoen

Tijd: n.v.t.

Trend: onveranderd

Dit risico betreft met name de monitoring van de grondwaterstand bij de Grensmaas. De monitoringverplichtingen zijn voor CG verminderd als gevolg van het besluit Bodemkwaliteit. Gegeven de overeenstemming met Vlaanderen over het tegengaan van de verdroging van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden blijft de monitoring inhoudelijk wel aandacht vragen. Hieromtrent vindt overleg met Vlaanderen plaats. Het grondwatermonitoringnet is inmiddels operationeel en over de uitkomsten vindt regulier overleg plaats met de relevante Vlaamse partijen. Deze uitkomsten kunnen leiden tot vervolgactiviteiten, waarvoor de resterende risicoservering is opgenomen. Er worden geen tijdgevolgen van dit risico verwacht. De trend van dit risico is onveranderd.

Rivierkundige werken

Geld: € 3 – 7,1 miljoen

Tijd: n.v.t.

Trend: onveranderd

In Itteren en Meers zijn de rivierkundige werken afgerond en in Berg aan de Maas worden de rivierkundige werken in 2012 afgerond. Daarnaast is er een aantal "aandachtslocaties" waar middels monitoring de ontwikkelingen door de Nederlandse en Vlaamse rivierbeheerder worden gevolgd. Mogelijk zijn additionele rivierkundige werken (met name steenbestortingen) nodig als gevolg van onvoorspelbare morfologische effecten als erosie. Tijdens de realisatie van het project zal meer zicht ontstaan op de noodzaak van deze werken. Na de uitvoering van de maatregelen zal het risico een dalende trend kennen. Vooralsnog is dit onveranderd.

Onvoorziene bodemverontreinigingen*Geld: € 0,9 – 2,7 miljoen**Tijd: n.v.t.**Trend: dalend*

Het betreft hier het risico dat bodemverontreinigingen worden gevonden op gronden die in het bezit zijn van de Rijksoverheid. Bij dit risico worden geen vertragingen verwacht omdat de bodemkwaliteit goed in kaart is gebracht, mede gezien de verplichting van het afgeven van een schone grondverklaring bij de overdracht van gronden van de Rijksoverheid aan het Consortium Grensmaas.

De trend van het risico is dalend nu er tot op heden nog geen onvoorziene bodemverontreinigingen voor zijn gekomen.

Aanbestedingsrisico's*Geld: € 1,0 – 4,0 miljoen**Tijd: n.v.t.**Trend: onveranderd*

Er bestaat altijd een risico dat alsnog door derden of door de NMa een procedure wordt aangespannen. De inschatting betreft hier de proceskosten. In geval de rechter de klagers in het gelijk zou stellen, kunnen de kosten fors oplopen. Deze kans wordt echter laag ingeschat. Het risico lijkt beheerst door de goede afstemming met de Europese Commissie. De risicoreservering voorziet in dekking voor eventuele proceskosten. Een vertraging in tijd wordt ten aanzien van dit risico in deze fase van het project niet aanwezig geacht.

Diversen*Geld: € 1,1 – 4,6 miljoen**Tijd: variërend per risico**Trend: onveranderd*

Het risico betreft onder andere mogelijke meerkosten in verband met eventuele planschade die door de overheid uitgekeerd moet worden en die niet door de overheid op het Consortium Grensmaas verhaald kan worden. Hierbij gaat het voornamelijk om planschade op basis van de Wet ruimtelijke ordening. Daarnaast betreft het verzamelrisico de mogelijke extra kosten voor de verlegging van kabels en leidingen, indien de 'Nadeelcompensatieregeling verleggen kabels en leidingen in en buiten Rijkswaterstaatswerken en spoorwegwerken 1999 (NKL-regeling) niet van toepassing wordt verklaard voor zelfrealisatie projecten. Per saldo is het risico onveranderd.

5.6 Prognose eindstand

In de prognose eindstand is de actualisatie van ramingen en risicoprofielen verwerkt.

Tabel 14 Prognose eindstand deze rapportageperiode

	Raming inclusief realisatie	Risico Profiel	Verwachting waarde risico's	Prognose eindstand	Beschikbaar budget
Zandmaas	384,9	5,9 – 8,1	6,0	390,9	395,1
Grensmaas	59,1	6,5 – 21,0	12,6	71,7	72,0

Bedragen in miljoen EURO

De prognose eindstand van Zandmaas is ten opzichte van VGR 19 met € 116,6 miljoen gedaald. Onder andere door onderstaande wijzigingen:

- Bij de zomerbedverdiepingen Grave en Sambeek zijn de ramingen gestegen omdat rekening is gehouden met hoge kosten i.v.m. de problematiek rondom de niet gesprongen explosieven.

- Bij de kaden RVG is de raming omhoog gegaan doordat eerdere gunstige bijstellingen ongedaan zijn gemaakt.
- Stuw Sambeek is afgerond, waardoor de prognose is gedaald.
- De terugbetaling van € 1,3 miljoen voor teveel ontvangen IRMA-subsidie leidt tot een stijging van de prognose.
- De post Risico Algemeen is fors gedaald door het opschonen van het risico voor sluitstukkaden. Dit zorgt echter niet voor een wijziging van de prognose eindstand aangezien dit bedrag verschuift naar de post raming en maatregel risico.
- De raming is opgehoogd doordat voor sluitstukkaden € 85 miljoen moet worden vrijgemaakt om niet in de problemen te komen wanneer daadwerkelijk betaald dient te worden. Bij de raming voor sluitstukkaden is in het verleden uitgegaan van uitvoering door Maaswerken, waarbij het budget bestond uit € 85 miljoen inclusief € 5 miljoen voor apparaatskosten (bedoeld om de eigen organisatiekosten te kunnen betalen). Echter, in de Bestuursovereenkomsten met de waterschappen is € 85 miljoen toegezegd, waarbij geen rekening is gehouden met deze € 5 miljoen.
- Door de conversie van de bekostiging van de apparaatskosten van Rijkswaterstaat is naast het budget ook de raming met € 125,7 miljoen gedaald.

De prognose eindstand van Grensmaas is ten opzichte van VGR 19 met € 69,6 miljoen gedaald door onderstaande wijzigingen:

- Onvoorziene uitgaven (accountantskosten en terugbetaling van IRMA subsidie), aangepaste ramingen en gewijzigde risico's leidden tot een stijging van de prognose met € 2,5 miljoen.
- Verwerking van het aanbestedingsresultaat voor de maatregel bodem- en oeverbescherming Berg aan de Maas leidt tot een daling van de prognose van € 0,9 miljoen.
- Door de conversie van de bekostiging van de apparaatskosten van Rijkswaterstaat is naast het budget ook de raming met € 75,4 miljoen gedaald.
- Technische mutaties: via het projectbudget Grensmaas lopen zaken waarvoor dit budget niet is bedoeld. Voorbeelden zijn kosten voor onteigeningen, schadeloosstellingen en activiteiten samenhangend met kabels en leidingen (alles uitgevoerd voor derden). Omdat dit incidentele zaken zijn die qua optreden, omvang en tijdigheid moeilijk te voorspellen zijn, is hiervoor in het verleden geen ontvangstenbegroting opgesteld. Dit betekende dat deze zaken, hoewel de uitgaven soms al wel waren gedaan, in de prognose tabel op nul waren gesteld (omdat er toekomstige ontvangsten tegenover staan). Dit is hersteld waardoor de raming nu tijdelijk stijgt t.o.v. het budget. In het tweede deel van 2011 wordt de hoogte van de ontvangstverplichtingen uitgezocht en in het ontvangstenartikel van Grensmaas ondergebracht. De prognose eindstand herstelt zich dan weer t.o.v. het budget.

20^e Voortgangsrapportage Zandmaas en Grensmaas

is een document van Rijkswaterstaat Maaswerken

Postadres:
Postbus 1593
6201 BN Maastricht

Bezoekadres:
Avenue Ceramique 125
Maastricht

Telefoonnummer: 043 - 387 0303
Faxnummer: 043 - 387 0359

Internet:
www.rijkswaterstaat.nl/water/plannen_en_projecten/vaarwegen/maas/maas_maaswerken/

Bijlage 1   Afkortingenlijst

Bbk	Besluit bodemkwaliteit
IBOI	Index Bruto Overheidsinvesteringen
CG	Consortium Grensmaas
DGR	Deltaplan Grote Rivieren
EL&I	Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
NKL	Nadeelcompensatieregeling verlegging kabels en leidingen '99
OTB	Ontwerp-Tracébesluit
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
pp'	prijspeil
RWS	Rijkswaterstaat
VGR	Voortgangsrapportage
VenW	Ministerie van Verkeer & Waterstaat
Wm	Wet milieubeheer
Wvo	Wet verontreiniging oppervlaktewateren

Bijlage 2 Karakterisering Zandmaas maatregelen

De karakterisering van het Zandmaasproject volgens Tracébesluit (18 december 2001), POL-aanvulling Zandmaas (1 februari 2002) en scope Zandmaas 2001 (december 2001) en wijziging 2006, is weergegeven in de onderstaande tabel.

Doelstelling Zandmaas

- Hoogwaterbescherming, op zodanige wijze dat in 2015 de bevolking achter de kaden van de Zandmaas die aangelegd zijn in het kader van het Deltaplan Grote Rivieren, bij maatgevende afvoer 3275 m³/s, een beschermingsniveau van 1/250 per jaar wordt geboden.
- Het ontwikkelen van 556 ha natuur langs de Maas middels het uitvoeren van de maatregelen uit Pakket I zoals vastgelegd in het Tracébesluit Zandmaas/Maasroute en maatregelen in het POL-aanvulling Zandmaas.

Plangebied Zandmaas

Het zomer- en winterbed van de Maas van Maaskilometer 70 (benedenstrooms van Linne) tot en met Maaskilometer 226,5 (Hedel), aangevuld met:

- retentiegebied Lateraalkanaal West;
- bergings- en bewerkingslocaties die buiten het winterbed kunnen liggen;
- compenserende en mitigerende maatregelen die buiten het winterbed kunnen liggen.

Maatregelen Zandmaas Pakket I

☐ Kadeaanpassingen Roermond, Venlo, Gennep en Mook en Middelaar ☐ Sluitstukkaden, de aanpassingen aan de overige DGR-kaden in het plangebied ☐ Retentiegebied Lateraal Kanaal West ☐ Hoogwatergeulen Lomm en Well-Aijen ☐ Rivierverruiming Belfeld, km 87-92 ☐ Rivierverruiming Sambeek, km 109-120 ☐ Rivierverruiming Grave, km 155-175 ☐ Rivierverruiming Lith km 176-181 ☐ Mitigerende maatregelen peilopzet, aanpassing bruggen en stuwen ☐ Compensatieplan Natuur	☐ Proefproject eroderende oevers ☐ Compensatie benedenstroomse effecten Den Bosch ☐ Aankoop natuurgebied Heukelomse Beek, natuurlijke oevers en 25 m oeverstroken ☐ Grondverwerving nevengeul Belfeld West, nevengeul Sambeek Oost ☐ Prioritaire kademaatregelen conform bestuurlijke overeenkomsten met waterschappen

Resultaat Zandmaas Pakket I

- Realisatie van de maatregelen zoals vastgelegd in het Tracébesluit Zandmaas/Maasroute en maatregelen in het POL-aanvulling Zandmaas (gereed eind 2015) en anderzijds het aanleggen van prioritaire waterkeringen (gereed eind 2020). Voortschrijdend inzicht heeft opgeleverd dat naast de projecten Zandmaas en Grensmaas aanvullende maatregelen nodig zijn om het beschermingsniveau van 1/250^e per jaar te bereiken.
- 556 ha natuur plus 60 ha compensatie van natuurwaarden die verloren zijn gegaan.

Bijlage 3 Karakterisering Grensmaas maatregelen

De karakterisering van het Grensmaasproject volgens het Eindplan Grensmaas, vastgesteld door Gedeputeerde en Provinciale Staten op 21 december 2001 en het POL Grensmaas vastgesteld door Provinciale Staten op 1 juli 2005 en de ministeriële afspraken in de Vlaams-Nederlandse Verklaring met betrekking tot het uitvoeren van werken aan de Gemeenschappelijke Maas op 3 mei 2005, is weergegeven in onderstaande tabel.

Doelstelling Grensmaasproject

- Het door rivierverruiming verlagen van de hoogwaterstanden in de Maas met als maatstaf dat uiterlijk in 2017 de gebieden die door de op basis van de Deltawet Grote Rivieren aangelegde kaden zijn beschermd een kans op overstroming hebben van 1/250 per jaar, bij een maatgevende afvoer van 3275 m³/s.
- Het tot ontwikkeling brengen van tenminste 1000 ha natuur, waarvoor de aankoop en overdracht aan natuurbeherende instanties dan wel Rijkswaterstaat voor eind 2018 moet zijn gerealiseerd.
- Het winnen van ten minste 35 miljoen ton grind voor de nationale behoefte (provinciale taakstelling).

Plangebied Grensmaas

Het Maasdal van Maastricht tot en met Roosteren van Maaskilometer 15 tot en met Maaskilometer 55.

Maatregelenpakket Grensmaas

□ Uitvoeringsovereenkomst Grensmaas omvat de maatregelen: dekgrond-verwijdering (dv), stroomgeuiverbreeding (sv), weerdverlaging (wv), aanleg nevengeulen (ng), aanvulling plas (ap), sanering (sa), dekgrondberging (db), natuurontwikkeling (no) en kadeophoging (ka) op de volgende locaties: Boscherveld dv, db, no Borgharen sv, wv, db, no Itteren sv, wv, db, no Aan de Maas sv, db, no Meers sv, wv, db, no Maasband sv, wv, ng, no Urmond sv, wv, sa, no Nattenhoven wv, db, ka, no Grevenbicht ng, no Koeweide sv, wv, db (2 delen), no Visserweert sv, wv, ng, no	□ Proefproject Meers : sv, wv,db, ap, no □ Vlaamse locaties (België): Hochter Bampd sv, ap, no Herbricht sv, no Kotem sv, wv, no □ Roosteren: compensatie voor de kadeaanleg in 1996 en realiseren beschermingsniveau. □ Mitigatiemaatregelen: maatregelen ter voorkoming van significante waterstandsverhogende effecten dan wel verdroging aan Vlaamse zijde □ Rivierkundige werken (oever- en bodemverdedigingen) □ Prioritaire kademaatregelen conform bestuurlijke overeenkomsten met waterschappen

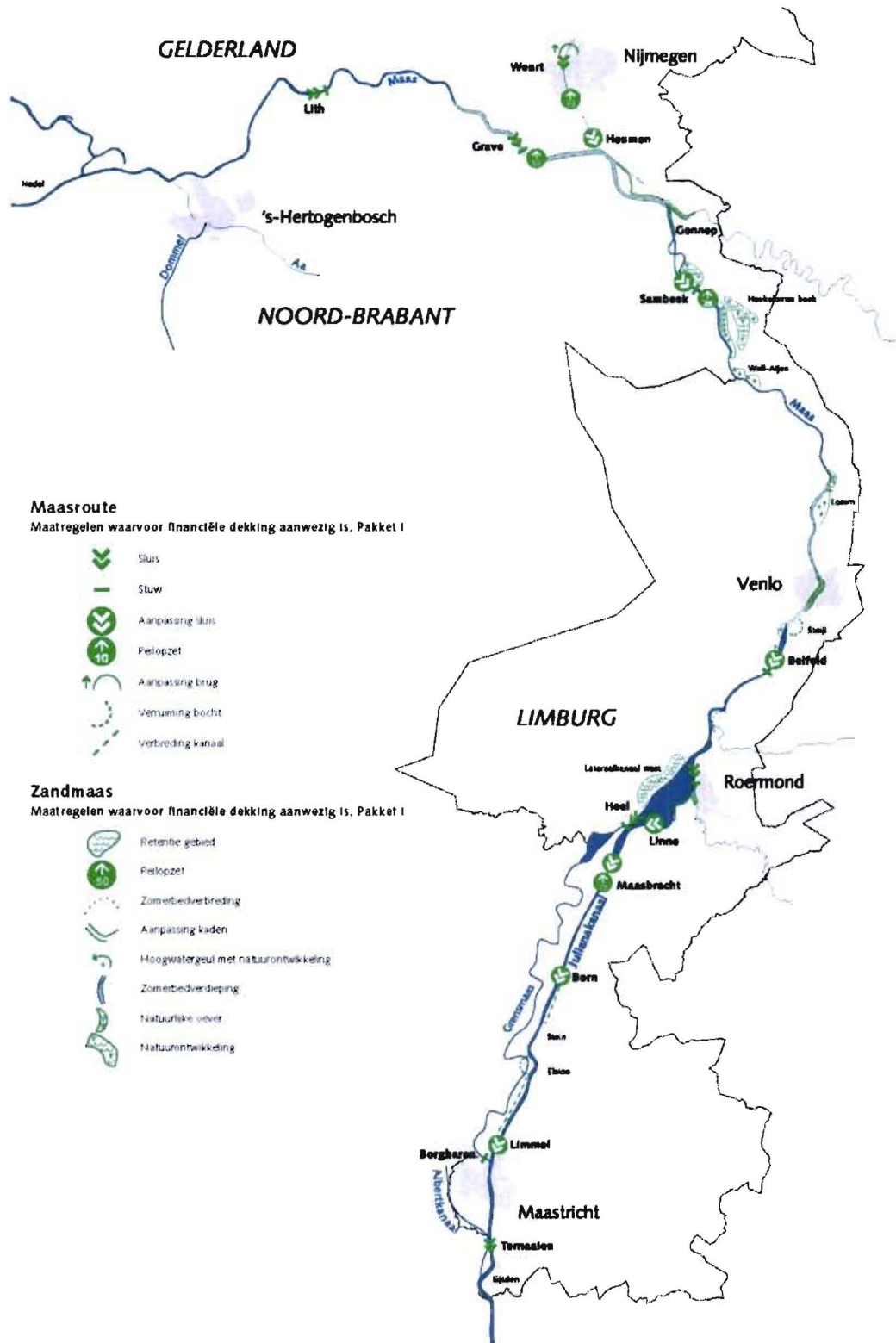
Resultaat Grensmaasproject

- Realisatie van de maatregelen zoals vastgelegd in de POL-aanvulling Grensmaas (gereed eind 2017) en anderzijds het aanleggen van prioritaire waterkeringen (gereed eind 2020), waardoor het beschermingsniveau van 1 op 250 op basis van een maatgevende afvoer van 3275 m³/s zoveel als mogelijk bereikt wordt. Voortschrijdend inzicht heeft opgeleverd dat naast de projecten Zandmaas en Grensmaas aanvullende maatregelen nodig zijn om het beschermingsniveau van 1/250^e per jaar te bereiken.

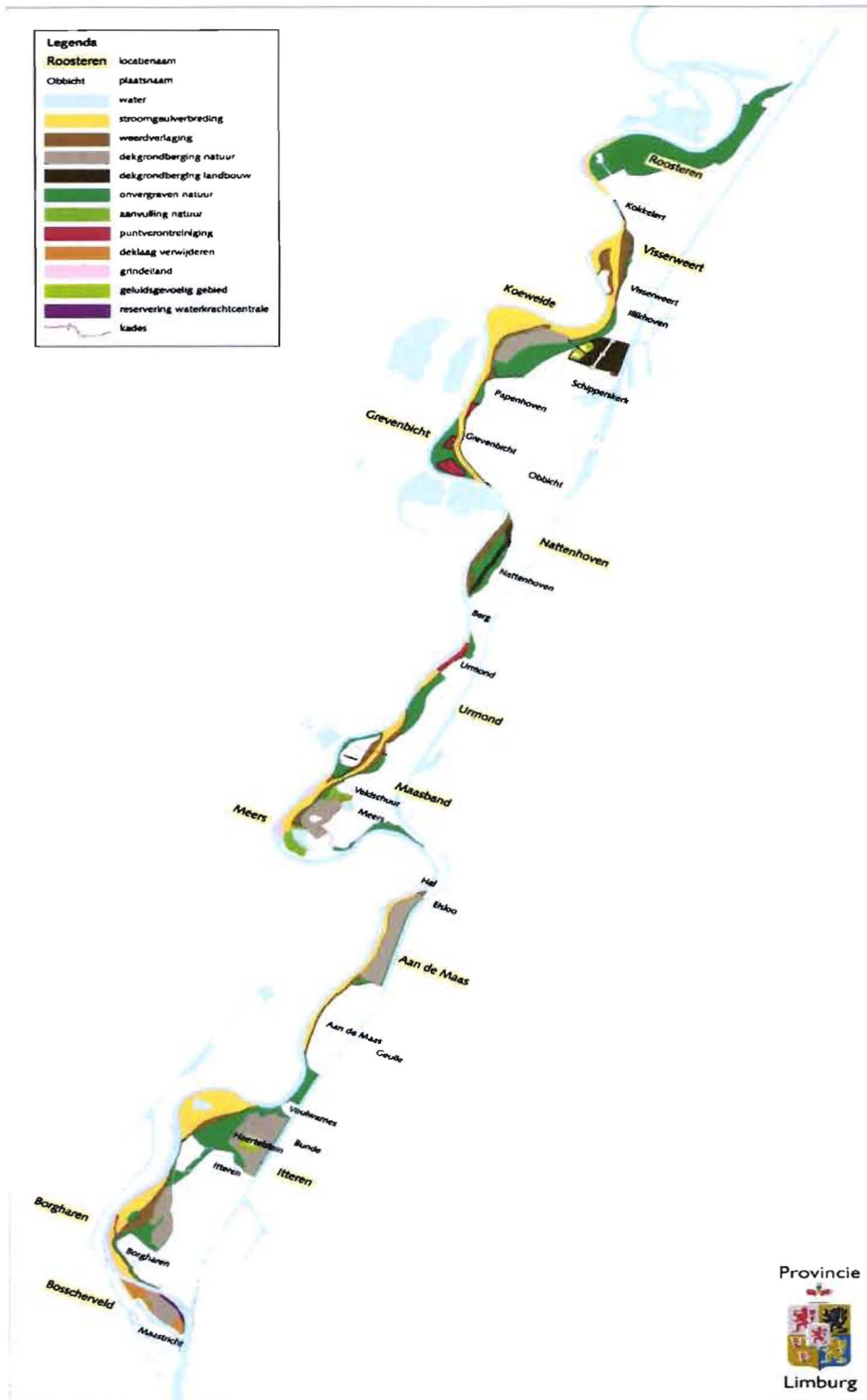
- Natuur aan Nederlandse zijde: circa 1100 ha (nieuwe) natuur in 2018
- Delfstoffen: circa 52 miljoen ton grind

Bijlage 4 Kaart Tracébesluit en POL Zandmaas/Maasroute

Bijlage 5   Kaart Grensmaas conform Eindplan Grensmaas

Bijlage 6 Toelichting mutaties VGR 20

In deze bijlage zijn voor Zandmaas en Grensmaas de mutaties toegelicht in het projectbudget en in de ontwikkeling van de post "Risico algemeen".

Zandmaas*Tabel 1 Mutatie projectbudget Zandmaas*

Detaillering mutatie projectbudget Zandmaas in VGR 20		€ miljoen
1	Door een wijziging van de bekostigingssystematiek van Rijkswaterstaat worden de apparaatskosten niet langer verantwoord op het budget en het begrotingsartikel van Zandmaas.	-/- 125,7
Totale mutatie VGR 20		-/- 125,7

Tabel 2 Ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Zandmaas

Detaillering ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Zandmaas in VGR 20		€ miljoen
Standlijn per 1 januari 2005		88,1
1	Vergunningverlening en monitoring proefproject 2	-/- 1,0
Standlijn per 1 januari 2006		87,1
2	Nadeelcompensatie DGR Kaden	-/- 4,3
3	Schaderegeling peilopzet Grave	-/- 7,1
4	Keringen in de Roer i.v.m. invulling Wet op de waterkering	-/- 7,5
Standlijn per 1 januari 2007		68,2
5	Monitoring grondwatereffecten peilopzet Grave en Sambeek (aanwending van risico ten gunste van budget)	-/- 1,5
Standlijn per 30 juni 2007		66,7
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2007		66,7
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2008		66,7
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2008		66,7
6	Overboeken van de restant PM-post bestemd voor de kadenmaatregelen van "risico algemeen" naar "budget"	-/- 8,2
Standlijn per 30 juni 2009		58,5
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2009		58,5
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2010		58,5
7	Overboeking van middelen bestemd voor "Sluitstuk Kaden"	-/- 8,8
Standlijn per 31 december 2010		49,7

8	Overboeking van middelen voor sluitstukkaden	-/-11,6
	Standlijn per 30 juni 2011	38,1

Grensmaas*Tabel 3 Mutatie projectbudget Grensmaas*

Detailtering mutatie projectbudget Grensmaas in VGR 20		€ miljoen
1	Door een wijziging van de bekostigingssystematiek van Rijkswaterstaat worden de apparaatskosten niet langer verantwoord op het budget en het begrotingsartikel van Zandmaas.	-/-75,4
Totale mutatie VGR 20		-/-75,4

Tabel 4 Ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Grensmaas

Detailtering ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Grensmaas in VGR 20		€ miljoen
Standlijn per 1 januari 2006		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 1 januari 2007		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2007		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2008		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2008		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2009		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2009		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2010		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2010		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2011		12,6